

IZBORNA 2016. NA JUGU SRBIJE

analiza aprilskih izbora
2016. godine za skupstine
grada Vranja i opštine Bujanovac

ROMSKI CENTAR ZA DEMOKRATIJU

IZBORNA 2016. NA JUGU SRBIJE

**ANALIZA APRILSKIH IZBORA 2016. GODINE ZA SKUPŠTINE
GRADA VRANJA I OPŠTINE BUJANOVAC**

Vranje, 2016. godina

ROMSKI CENTAR ZA DEMOKRATIJU

Izdavač:

Romski centar za demokratiju Bujanovac
Kosovska 19/5, Bujanovac

Za izdavača:

Ivana Stošić, Predsednica Upravnog odbora
Romskog centra za demokratiju

Autori:

Dragoljub Stevanović i Ivana Stošić

Predgovor:

Dragoljub Stevanović

Dizajn i prelom:

Studio New Energy Vranje

Štampa:

Studio New Energy Vranje

Tiraž:

500 primeraka

PREDGOVOR

Godina 2016. donela nam je treće parlamentarne izbore u periodu od četiri godine. Nakon redovnih parlamentarnih, lokalnih i predsedničkih izbora 2012. godine, vladajuća većina je 2014. godine odlučila da građani ponovo izađu na birališta, kako bi se očigledan disbalans moći u Vladi Republike Srbije (Prvi Potpredsednik Vlade je bio na čelu mnogo jačeg koalicionog partnera, dok je tadašnji Predsednik Vlade vodio SPS, neuporedivo manjeg partnera) formalno verifikovao na izborima. Izbori 2014. godine su birače izveli na glasanje samo za Skupštinu Republike Srbije, obzirom da je procedura raspisivanja vanrednih parlamentarnih izbora mnogo komplikovanija (neophodna je promena Ustava ili bar Zakona o lokalnoj samoupravi, kako bi se, zakonski, stvorio uslov za raspisivanje vanrednih lokalnih izbora).

Redovni izbori za skupštine lokalnih samouprava i skupštine AP Vojvodina, bili su zakazani za april 2016. godine. Međutim, iz razloga do kraja ne baš najjasnijih širem auditorijumu, a pod formalnih izgovorom „loše atmosfere u društvu“, Predsednik Vlade Republike Srbije Aleksandar Vučić je odlučio da „vrati mandat narodu“ (termin popularan u poslednjih desetak godina) i izborima za lokalne skupštine pridruži i vanredne parlamentarne izbore. I dok bi eksperti iz raznih oblasti društvenih nauka ovakav razvoj događaja pripisivali slabošću institucija i nedostatku demokratskog kapaciteta našeg društva, a sve zbog kratke tradicije višestranačja, utisak je da u sistemu u kojem živimo, kršenje zakona pa i Ustava, ne predstavlja više činjenicu na koju se i ko obazire, te se kršenje demokratskih pravila, tradicije i dobre prakse, značajnije ni ne konstatuje u javnosti.

Od početka višestranačja u Srbiji (raspadom kvazi komunističkog režima krajem 80ih godina prošlog veka), izbori za republički i parlamente lokalnih zajednica (opština i gradova) su, po želji vladajuće većine,

bezmalo uvek spajani, uz izgovor smanjenja troškova. Takva praksa je, uz još nekoliko faktora, u uslovima nepostojanja demokratske tradicije u društvu, dovela do toga da se uloga lokalnih skupština, lokalne vlasti u celini, svede na servis republičke vlasti, odnosno njenu produženu ruku, koja će na nižem nivou sprovođiti politiku koja je definisana u centralama trenutno vodećih stranaka, partija i pojedinaca. Lokalni odbori političkih stranaka se sve manje bave definisanjem politika koje bi oslikavale specifičnosti konkretnih lokalnih samouprava, a sve više služe kao sredstvo političkog marketinga stranke, partije, koalicije ili pojedinca na vrhu određene političke organizacije.

Praksa spajanja izbora na svim nivoima, i posledična delegitimizacija vlasti u gradovima i opštinama, izrodila je termin nepoznat u demokratskim političkim sistemima: „upodobljavanje koalicija“. Ova nakaradna formulacija skriva jednu opasnu tendenciju urušavanja „suvereniteta“ lokalnih samouprava, jer se, tokom proteklih godina, najpre stidljivo, a onda i otvoreno, među političkim prvacima na lokalnim nivoima, promaljalo ideja da je lokalna vlast koja po sastavu nije preslikana trenutna većina u republičkom parlamentu, unapred osuđena na propast, tj. neće biti u mogućnosti da dobije pomoć republičkih vlasti, u bilo kom obliku, za bilo kakve projekte ili poduhvate.

Ovakvo denuncijatorsko shvatanje lokalne vlasti, ma koliko, sa stanovišta demokracije i vladavine prava, bilo nakaradno, nije bez utemeljenja u praksi. Naime, notorna je činjenica da proces decentralizacije vlasti nikada nije do kraja sproveden (nepotpisivanje dela Povelje Evropske Unije o lokalnoj samoupravi, konkretnije, principa subsidijarnosti), dok se uočavaju čak i tendencije dalje centralizacije (smanjivanje određenih prihoda lokalnih samouprava u korist republičkog budžeta, poreza na zarade, na primer). U takvim uslovima, lokalne samouprave, sa sve nižim lokalnim budžetskim prihodima, sve većim nadležnostima derogiranim od strane republičke vlasti, velikim dugovima i smanjenom mogućnošću zaduživanja, nisu u stanju da implementiraju iole značajnije kapitalne

projekte, bez direktne finansijske pomoći iz budžeta Republike Srbije. S druge strane, finansijska pomoć pojedinim lokalnim samoupravama, najčešće u vidu tzv. „sredstava za tekuću likvidnost“ u razobručenoj je diskreciji Vlade RS, te je uticaj političkih procesa na ovakvu podršku pojedinim lokalnim samoupravama, sasvim sigurno, sveprisutan i dominantan. Bez podrške trenutno vladajuće koalicije ili stranke na nivou Republike Srbije, vlast u lokalnoj samoupravi se svodi na administriranje i zadovoljavanje sitno političkih (politikantskih) interesa pojedinaca (čak ne ni stranaka, već malog broja privilegovanih pojedinaca u okviru političkih organizacija). Zbog svega navedenog, termin „upodobljavanje koalicija“ je postao opšte prihvaćen, najpre među političarima na nivou Republike, a zatim i među političarima kojima bi u fokusu morale biti lokalne samouprave koje predstavljaju. Ne samo da se više niko ne buni pokušajima „ukalupljivanja“ lokalnih parlamenata, već činjenicu objedinjavanja republičkih i lokalnih izbora posmatraju kao jedino logično i praktično rešenje, koje i same političare na lokalnom nivou oslobađa obaveze osmišljavanja lokalnih politika, političkog marketinga, izrade programa rada na lokalnu, ...

U uslovima pritiska marketinških mašina stranaka, sa centralnog nivoa, u senci velikih obećanja o „zlatnim godinama“, u opštem metežu tema „visoke politike“, i 2016. godine su održani lokalni izbori na jugu Srbije.

Dragoljub Stevanović

Romski centar za demokratiju

UVOD

Koalicija za transparentnost juga Srbije je nastala, najpre kao projekat Romskog centra za demokratiju iz Bujanovca, podržan od strane Olof Palme International Center, kao koalicija organizacija civilnog društva, medija, istaknutih pojedinaca, omladinaca iz svih političkih stranaka, ... sa teritorija grada Vranja i opština Bujanovac i Preševo. Koalicija je formirana, a kasnije i prerasla u zasebnu organizaciju, sa ciljem podizanja kapaciteta i jačanja organizacija civilnog društva, kao ključnog faktora u Evro-integracijskim procesima i ravnomernog regionalnog razvoja, sa posebnim fokusom na podizanju svesti građana o neophodnosti uključivanja u javni život na nivou pomenutih lokalnih samouprava na jugu Srbije.

Od formiranja KTJS je analizirala stanje demokracije, transparentnosti i uključenosti građana u proces donošenja odluka na nivou lokalnih samouprava na jugu Srbije, i svoje nalaze predstavljala široj javnosti, kroz različite oblike javnog zagovaranja, izradom različitih publikacija (*Upali svetlo, Priručnik o programskom budžetu lokalnih samouprava, Vodič za promociju i prihvatanje rodno-senzitivnog jezika, Analiza strateškog planiranja u gradu Vranju i opštinama Bujanovac i Preševo, i dr.*), otvorena pisma, medijske nastupe i sl. KTJS je najveći kritičar povreda procedura, zakona i nejasnoća, koje se javljaju u vezi sa različitim konkursima koje raspisuju lokalne samouprave (za dodelu sredstava iz oblasti kulture, zaštite životne sredine, za dodelu sredstava socio-humanitarnim i ostalim, nevladini, organizacijama).

Za temu koju obrađujemo u ovoj publikaciji, najrelevantnija je analiza publikovana pod nazivom „Upali svetlo – 18 meseci kasnije“, koja se bavila analizom ispunjavanja predizbornih obećanja, datih od strane lokalnih političara u kampanji za opšte izbore 2012. godine. Pored ispunjavanja predizbornih obećanja u prvih godinu i po dana nove vlasti,

pomenuta analiza se bavila i analizom medijske scene i medijskih sloboda, ljudskim pravima, sa posebnim akcentom na diskriminaciju manjinskih grupa, kao i jačanjem kapaciteta unutar same Koalicije.

Poslednjih godinu dana, rad Koalicije bio je, u najvećem delu, usmeren na analizu i povećanje poštovanja ravnopravnosti polova na jugu Srbije. Organizovan je niz trening seminara za odbornice lokalnih skupština Vranja, Bujanovca i Preševa, sa ciljem podizanja njihovog kapaciteta i povećanja njihovog učešća u proces donošenja odluka. Zakonska obaveza prisutnosti minimuma 30% žena na listama lokalnih političkih organizacija prilikom učešća na izborima, kao i postepeno uvođenje *rodno senzitivnog budžetiranja*, ni u kom slučaju nisu garant aktivnije participacije žena u proces donošenja odluka. Uvidevši neophodnost ohrabriranja žena da se u što većem broju, i u što značajnijem obliku, uključe u lokalne političke tokove, KTJS je, s tim ciljem na umu, sprovela niz aktivnosti, počevši od simboličnih i formalnih (uvođenje i promocija rodno-senzitivnog jezika), pa sve do onih najkonkretnijih, onih koje se tiču finansijske podrške ovim procesima (promocija uvođenja rodno senzitivnog proces budžetiranja u lokalnim samoupravama).

Cilj analize pred vama jeste da dâ jedan sveobuhvatni pregled rezultata proteklih lokalnih izbora u Vranju i Bujanovcu, da približi uslove pod kojima su se oni odvijali, a sve u kontekstu šire političke situacija u Srbiji, kao i da osvetli probleme koji nastaju, kako za lokalne samouprave, tako i za same građane, usled nedostatka participacije građana u procesu vršenja vlasti i nepostojanja demokratskih principa i procedura na lokalnom nivou.

KOALICIJA ZA TRANSPARENTNOST
JUGA SRBIJE

DEMOKRATSKI PROCESI NA LOKALNOM NIVOU OD UVOĐENJA VIŠESTRANAČJA

O izbornim procesima u Srbiji, posebno o onima na lokalnom nivou, ne možemo govoriti a da se ne osvrnemo, za kratko, na ne tako dug istorijat višestranačja i, uslovno rečeno, demokratije. Period „demokratizacije“ našeg društva, nakon pada kvazikomunističkog režima s krajem 80ih godina prošlog veka, obeležen je promenama izbornih sistema, promenama državnog uređenja, Ustava, revolucijama, reformama, ... No, kao konstanta kroz sve ove političke turbulencije, javlja se denuncijantski odnos prema ulozi lokalne samouprave, tačnije, možemo slobodno utvrditi da je proces decentralizacije bio na začelju agende svih vlasti, od 90ih godina prošlog veka.

Lokalne samouprave dobijaju na značaju tek nakon prevrata 2000. godine, ali je to proces koji je tekao jako sporo i „stidljivo“, pa je napredak na ovom polju teško primetan, posebno građanima. Vraćanje pojedinih nadležnosti lokalnih samouprava, iste su dočekale prilično nespremno (raspolaganje i upravljanje imovinom, na primer, gde i danas većina samouprava nema sređeni registar celokupne imovine kojom raspolažu), dok prenos nekih drugih nadležnosti nije bila praćena odgovarajućim povećanjem finansijskih sredstava, kojima bi lokalne samouprave sprovodile nove nadležnosti. Finansijska decentralizacija jedan je od osnovnih preduslova funkcionisanja lokalnih samouprava, te je potrebno iskoristiti proces pregovora sa Evropskom unijom, kako bi se na centralne vlasti izvršio pritisak da u potpunosti ratifikuju Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi¹, naročito deo koji se tiče tzv. „principa subsidijarnosti“, koji kaže da se na lokalnu samoupravu ne smeju spuštati

¹ http://www.lokalnirazvoj.rs/upload/PublicParticipation/SrAttachment/2014-03/Evropska_Povelja_O_Lokalnoj_Samoupravi.pdf

nove nadležnosti bez odobravanja dodatnih finansijskih sredstava za obavljanje istih.

U toku ne tako dugog razvoja demokratije kod nas, promenjena su tri sistema za izbor odbornika lokalnih parlamenata, i to:

- većinski dvokružni model, primenjen 1992. i 1996. godine. Kandidati za odbornike su birani u okviru jednomandatnih izbornih jedinica, na predlog političkih stranaka, koalicija i grupa građana, sa minimum 30 jedinstvenih potpisa podrške upisanih birača. Da bi postao odbornik u lokalnoj skupštini, kandidat je morao da dobije apsolutnu većinu glasova u svojoj izornoj jedinici;

- većinski sistem relativne većine, koji je primenjen 2000. godine. Osnovna razlika u odnosu na prethodno opisani sistem, bila je u tome što nije bio neophodan drugi krug, već je u svakoj izornoj jedinici, pobedniku bila dovoljna relativna većina da izbori mesto odborinka u lokalnom parlamentu;

- proporcionalan sistem, sa lokalnom samoupravom kao jedinstvenom izbornom jedinicom, primenjivan od 2004. godine, i danas važeći. Odborničke liste stranaka, grupa građana i koalicija su zatvorene, tj. formirane pre samih izbora (u skladu sa političkom voljom i interesima stranke i koalicije) i stranke dodeljuju osvojeni broj mandata redom, po listi.

Ovakav izborni sistem, po mišljenju mnogih politikologa i sociologa (a i po dosadašnjim rezultatima u funkcionisanju lokalnih samouprava) udara u same temelje demokratskog poretka i decentralizacije vlasti, jer, praktično, ukida neposrednu vezu između birača i biranih. U prilog ovoj negativnoj tendenciji ide i ukidanje neposrednih izbora za predsednike opština i gradonačelnike, od izbora 2008. godine, sa obrazloženjem da su mnoge lokalne samouprave postale nefunkcionalne zbog čestih opstrukcija i blokada u radu organa lokalne samouprave, kao i čestih

pokušaja opoziva predsednika opština od strane skupštinskih većina (koje su mogle biti različitih političkih provenijencija).

Nakon izbora 2012. godine, uvedena je još jedna novina, za koju se i dalje lome koplja da li je imala pozitivan ili negativan uticaj na demokratičnost lokalnih vlasti, i reprezentativnost izborne volje građana. Radi se o stavu Ustavnog suda da je odbornik (i poslanik u republičkom parlamentu) vlasnik svog mandata, koji dobija po redosledu na (pre samih izbora) zatvorenoj listi kandidata, osim u slučaju kada sam, pisanom izjavom, odustane od mandata. Paradoks je u tome što se na izbornom listiću, pred birače, nalaze imena stranaka, koalicija i grupa građana, u tom pravcu se odvija i kampanja, pa i sami birači se odlučuju i zaokružuju stranke, koalicije i grupe građana. Nakon izbora, sami odbornici postaju vlasnici mandata, i više nisu u obavezi da sprovode politiku, pa čak ni da pripadaju listi (stranci, koaliciji ili grupi građana) na kojoj su izabrani u parlament. Umesto na nezavisnost odbornika lokalnih skupština, ovakvo rešenje je širom otvorilo vrata političkoj korupciji, zloupotrebama razne vrste, pa čak i otorenoj "kupovini odbornika" i prekrajanju izborne volje građana. Tako se dešavalo da stranke osvoje određeni broj mandata, a onda ostanu bez i jednog i više nemaju reprezentante u lokalnim skupštinama, ali su se dešavali i suprotni slučajevi, da se u parlamentima pojave stranke i grupe građana koje uopšte nisu učestvovala na izborima. O slučajevima da odbornici levičarskih stranaka "prelete" u desničarske, i obrnuto, ne vredi ni pričati, jer su ovakve pojave bile toliko česte da se u politici na lokalnom nivou, potpuno izgubila bilo kakva ideološka potka.

Još jedna praksa koja se od 1992. godine ustalila u našem političkom životu, a koja nije zakonska norma (iako je svaka vlast pridržava kao da je "sveto pismo") - takozvano "spajanje izbora". Od izbora 1992. godine, izuzimajući izbore 2004. godine, svi izbori za skupštine lokalnih samouprava održavani su istovremeno sa izborima za republički parlament (najčešće i sa predsedničkim izborima). Ovakva praksa je, svakako, doprinela opredeljivanju birača po uzoru na republičke liste,

ponekad se čak, vrlo vešto, biračima "podmeće" lider partije koji ima pozitivan imidž, dok se lokalni lideri sa negativnim imidžom stavljaju u drugi i treći plan. Po pravilu, vodi se centralizovana, liderska kampanja, a teme i poruke koje se upućuju biračima su "velike", "krucijalne", "nacionalne", i na osnovu tih poruka se birači opredeljuju i kada glasaju za lokalne liste. Pretpostavka da su vanredni parlamentarni izbori 2016. godine i raspisani radi "pokrivanja" redovnih lokalnih izbora, zbog svega rečenog, nije ni nelogična ni neverovatna. S pravom možemo ustvrditi da su birači na lokalnim izborima u Srbiji, godinama sistematski obmanjivani na jedan perfidan, ali legalan način.

Sve ove antidemokratske i antidecentralizacijske prakse, dovele su do toga da u većini jedinica lokalne samouprave, danas imamo na sceni izvesno otuđenje odbornika od birača, odnosno građana, kao i otuđenje ostalih organa lokalne samouprave od onih zbog kojih lokalna samouprava i postoji - od građana. Veliki broj sela i mesnih zajednica u lokalnim samoupravama nema svoje predstavnike, intenzivno slabi odgovornost odbornika prema biračima a jača prema centralama stranaka, koje realno odlučuju o odborničkim mestima, pa samim tim i predizborni programi, slogani, obećanja i ideje imaju sve manju težinu. Takođe, i te kako su prisutne i negativne pojave poput podilaženja biračima u periodu predizborne kampanje nerealnim obećanjima (pa, zbog toga, možda možemo naše političare okarakterisati kao preteče "post-truth" politike), pa sve do otvorene "kupovine glasova" (bilo obećavanjem ili izvođenjem radova iz delokruga rada lokalnih samouprava, pa sve do otvorene kupovine glasova za gotovinu).

KRATAK ISTORIJAT LOKALNIH IZBORA U VRANJU

Specifičnost grada Vranja u odnosu na najveću većinu lokalnih samouprava, jeste ta što ju u Vranju dominantna politička snaga, sve do izbora 2016. godine, bila Socijalistička partija Srbije, bez obzira na njen različit položaj na centralnom nivou. Ukoliko SPS posmatramo kao pravnog i faktičkog sledbenika Saveza komunista Jugoslavije, onda možemo reći da je SPS bila odlučujući politički faktor u Vranju od 1945. do 2016. godine. Vranje je jedna od retkih lokalnih samouprava u kojoj se SPS održao na vlasti i nakon petooktobarskih promena, i velikog slabljenja te partije na centralnom nivou i u velikoj većini drugih lokalnih samouprava. Pod uticajem ove činjenice, održavani su i lokalni izbori u gradu Vranju, a od ogromne moći SPS na lokalnu, pogotovo je zavisila post izborna kombinotorika.

Neposredan izbor gradonačelnika i predsednika opština, po prvi put je sproveden 2004. godine. Još jedna specifičnost ovih izbora bila je u tome što su to jedini (do sada) izbori održani samo za lokalne parlamente, bez spajanja sa republičkim izborima, koji su bili održani godinu dana ranije. To je i objašnjenje izuzetno niske izlaznosti (oko 35%), ali i relativno veliki broj glasova koji su osvojile stranke koje u tom trenutku nisu učestvovala u vlasti na republičkom nivou. Zbog toga možemo zaključiti da se na ovim izborima glasalo, u najvećoj meri, za lokalne programe i lokalne lidere, što bi trebalo da bude i suština izbora za skupštine jedinica lokalnih samouprava. Za predsednika opštine neposredno je izabran Miroљub Stojčić iz SPS, i Vranje je ostalo jedna od retkih lokalnih samouprava u kojoj je najveći udeo u vlasti imala SPS (vladajuća većina je imala 39 od 65 odbornika, i to SPS 21, SRS 8, DSS 6 i G17 plus 4 odbornika). U opoziciji su se našle DS sa 6 odbornika, NS 5, PSS 5, SPO 3 i grupe građana sa 7 odborničkih mandata.

Izbori 2008. godine, vraćaju stari model posrednog izbora gradonačelnika i predsednika opština u lokalnim skupštinama, a Vranje je, u međuvremenu, Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije iz 2007. godine dobio status grada. Na ovim izborima je izašlo skoro duplo više birača nego na prethodnim izborima, preko 65%, opet, zbog spajanja lokalnih sa republičkim i pokrajinskim izborima. Primetan je bio pad SPS i porast podrške DS i SRS, zbog tada njihovog rivalstva na centralnom nivou. Novu gradsku vlast činili su SPS sa 13 odbornika, DS sa 16, Nova Srbija sa 7 i G17 plus sa 5 odbornika (ukupno 41 od 65 odbornika). Iako nije bila najveća stranka u novoj koaliciji, SPS je izborila da gradonačelnik još jednom bude iz ove stranke, i to još jednom, Miroljub Stojčić.

Lokalni izbori 2012. godine odvijaju se po istom modelu i istim pravilima kao i prethodni, sa malom razlikom što se sada održavaju posebni izbori za gradsku opštinu Vranjska Banja (obzirom da gradske opštine nemaju posebnih nadležnosti, njima se nećemo baviti u ovoj publikaciji). Na ovim izborima SPS vraća svoju dominantnu ulogu, osvaja čak 21 mandat, i dobija mesto gradonačelnika, ovog puta Zorana Antića. Neizvesni pregovori oko formiranja nove većine trajali su do jula 2012. godine, a pored SPS, u vlast su ušle SNS sa 14, uz podršku DSS sa 5 odbornika. Period do sledećih izbora za skupštine jedinica lokalne samouprave 2016. godine, obležile su brojen „turbulencije“ u vladajućoj većini, pa čak i jedna kompletna rekonstrukcija, krajem januara 2014. godine, ali je vladajuća koalicija izbegla raspuštanje skupštine, privremene mere i privremene izbore, pre svega zbog stožera koalicije – SPS. U pomenutoj rekonstrukciji, iz vlasti su izašle SNS i URS (bivši G17 plus), a ušla je grupa nezavisnih odbornika (bivših članova SNS, čija se odbornička grupa raspala, a gradski odbor stranke potpao pod privremenu upravu – povereništvo) i DS.

U takvim uslovima dočekani su izbori za lokalne skupštine 2016. godine, uz ogromnu ekspanziju SNS i pokušaj SPS da očuvaju dominantnu ulogu na političkoj sceni grada Vranja.

IZBORI ZA SKUPŠTINU GRADA VRANJA 2016. GODINE

Vanredni parlamentarni izbori održani su 2014. godine, redovni predsednički su zakazani za 2017. godinu, te se očekivalo da će redovni lokalni izbori 2016. godine, biti prvi od 2004. godine, na kojima će birači glasati isključivo za lokalne liste, lokalne lidere i lokalne programe. No, krajem 2015. godine, republički organi vlasti (konkretnije Republička Vlada, a još konkretnije Premijer) odlučuju da „skrate mandat“, i ponovo lokalnim izborima dodaju i vanredne parlamentarne izbore (treće u poslednje 3 godine).

Ovakva odluka Premijera u mnogome je definisala tok predizborne kampanje, odvlačeći pažnju birača sa krucijalnih lokalnih tema, na one koje se u kampanji ciljano ističu sa centralnog nivoa vlasti. Umesto predloga izmena lokalnih budžeta, borbe protiv korupcije na lokalnom nivou, lokalnih komunalnih projekata, programa, koncepata i vizija razvoja lokalnih zajednica, u kampanji smo dobili večite „velike“ teme:

- strateško opredeljivanje između istoka i zapada, i pored zvanično proklamovane politike pristupanja Evropskoj uniji;
- ekonomske teme koje se tiču politike privlačenja investicija na nivou Republike, poput subvencija, poreske politike, republičkog budžeta, rasta BDP, uz neizbežno svakodnevno presecanje vrpce;
- mere štednje koje propisuje Vlada Republike Srbije i Skupština RS, i argumentacija i kontrargumentacija u vezi ovih mera.

Redovni izbori za skupštine jedinica lokalnih samouprava i AP Vojvodine, kao i vanredni parlamentarni izbori, zakazani su za 24. april 2016. godine. Ukupan broj upisanih birača na teritoriji grada Vranja bio je 71.352, od toga 8.629 je na teritoriji gradske opštine Vranjska Banja. Do zaključenja

spiskova, za izbore za skupštinu grada Vranja predato je ukupno 9 listi, od toga samo četiri „pune“, tj. sa svih 65 kandidata za odbornike.

R. br. na listiću	Naziv liste	Broj kandidata za odbornike
1.	Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje	65
2.	Za budućnost Vranja – Demokratska stranka	54
3.	Dragan Marković Palma – Jedinstvena Srbija (JS)	65
4.	Boris Tadić – Mi znamo bolje! SDS, LDP	65
5.	Zajedno za Vranje – SPS – Ivica Dačić	65
6.	Imaš izbor: Dveri-DSS-Snaga juga	57
7.	dr Vojislav Šešelj – Srpska radikalna stranka	54
8.	Za naše Vranje – Zelena stranka – Zelena strana	22
9.	Građani i građanke Srbije	22

Tabela 1: Liste koje su učestvovalе na izborima za lokalnu skupštinu grada Vranja 24. aprila 2016. godine

Prvog dana nakon raspisivanja izbora, predata je prva lista **Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje**. Možda i po najbolje činjenicu da su vanredni parlamentarni izbori raspisani da „pokriju“ redovne izbore za skupštine jedinica lokalne samouprave, oslikava plakat Srpske napredne stranke:

1 **АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ - СРБИЈА ПОБЕЂУЈЕ**

Primetno je da ni na plakatima, lecima i billboardima, kao i ni na reklamama u elektronskim medijima Srpske napredne stranke za opšte izbore aprila 2016. godine, nije nigde stajalo ime same stranke, pa čak je i sam logo stranke izmenjen do neprepoznatljivosti. Jedino što je bilo vidljivo jeste slogan i ime lidera stranke i Premijera Vlade RS. Ista predizborni materijal je korišćen i za izbore za gradsku skupštinu, i u prvi plan nije isticano ni jedno ime lokalnih predstavnika SNS, osim imena kandidata za gradonačelnika Slobodana Milenkovića. Ime i lik doktora ortopedije Milenkovića, korišćen je i za seriju profesionalno urađenih TV spotova², koji su emitovani na televiziji osnovanoj neposredno pred same izbore, u toku predizborne kampanje – TV „Vranjska plus“ (prostorije ove televizije se nalaze na spratu iznad prostorija Srpske napredne stranke u Vranju, a uredništvo čine istaknuti članovi ove stranke).

Pred same izbore, stranke koje su sa SPS bile u dugogodišnjoj koaliciji u gradu, Socijal demokratska stranka i Partija ujedinjenih penzionera su se, u skladu sa uputstvima njihovih centrala, pridružile SNS, pojačane od strane tradicionalnih partnera Pokreta socijalista, kao i organizacije koja okuplja Rome „Romani asvi“. Kampanja SNS na lokalnu se sastojala od obilaska mesnih odbora, bez konkretnijih obećanja koja se tiču samog grada i nadležnosti lokalnog rukovodstva, uz promociju lika Aleksandra Vučića i dela Vlade Republike Srbije (pripisivajući im i zasluge za realizovane projekte na nivou lokalne samouprave!), i kritiku aktuelnog rukovodstva grada, naročito stožera vladajuće koalicije – SPS. Centralni događaj kampanje bio je veliki miting³ u centru grada, održan 15. aprila, sa svim pratećim elementima ovakvih događaja (aktiviste dovožene autobusima iz drugih gradova, estradne zvezde, blokiran centar grada, i sl.). Poseban deo lokalne kampane SNS bili su veliki sistemi u restrukturiranju, Yumco i Simpo, kojima su upravljali kadrovi ove stranke, a koji su u periodu pred izbore dobijali značajnu podršku države, kako kroz kredite za održavanje

² https://www.youtube.com/watch?v=-CWzTgD_YNg

³ http://www.okradio.rs/vesti/lokalne/miting-sns-autobusi-guzva-i-opsta-radost-foto-_55480.html

poslovanja, tako i kroz sredstva za socijalne programe velikog broja ljudi (koji su, u slučaju Yumca, nakon uzimanja socijalnog programa, sutradan nastavljali da rade, zbog povećanog obima posla!).

Lista **Za budućnost Vranja – Demokratska stranka** je predata odmah nakon prve liste, ali su vranjske demokrate, zbog problema sa dupliranjem potpisa morale da „skrate“ listu za poslednjih 11 imena, jer im je, očigledno, broj 2 na listiću bio izuzetno bitan pa nisu hteli da dopunjuju potpise. Vranjski DS je bio u specifičnoj poziciji, obzirom da je bio jedan od retkih gradskih odbora ove stranke koji je bio deo lokalne vlasti u protekle dve godine. Sama Demokratska stranka je imala obziljnih problema oko učestvovanja na ovim izborima, obzirom na dugogodišnju, višemilionsku blokadu računa ove stranke. U centrali DS su odlučili da prva izborna konvencija ove stranke, u čitavoj Srbiji, bude održana baš u Vranju, verovatno zbog činjenica da je vranjski odbor DS, u tom trenutku, bio jedan od istaknutijih, sa logističkim mogućnostima za organizaciju ovakvog događaja. Konvencija⁴ je održana u Sportskoj hali Vranje, 15. aprila 2016. godine. Nakon ovog centralnog događaja, pa sve do kraja kampanje, Demokratska stranka u Vranju je kampanju bazirala na obilascima birača i mesnih odbora, koncentrišući se na činjenicu da su prethodne dve godine funkcioneri derogirani iz ove stranke funkcije u gradskim strukturama obavljali bez javnih afera (poseban akcenat stavljajući na rad Direkcije za izgradnju grada Vranja, kojom su rukovodili lokalni kadrovi DS) i kritikujući rad republičke vlasti, posebno njenog stožera – SNS. Na osnovu svega ovoga, možemo zaključiti da se problem „spajanja“ parlamentarnih i lokalnih izbora, odrazio i na kampanju Demokratske stranke, učinivši da i njena kampanja bude koncentrisana na „velika pitanja“ (samo sa kritičke pozicije, za razliku od kampanje SNS, koja je, naravno, bila promotivna i apologetska) i probleme koje okupiraju državu Srbiju, a ne grad Vranje.

⁴ http://www.okradio.rs/vesti/lokalne/ds-da-zivimo-normalno-i-zivimo-sad-foto-video_54825.html

Utrkujući se i za samo drugo mesto na listi, do ovih izbora manjinski koalicioni partner SPS, Jedinствена Srbija je, ipak, džentlmenski, prepustila poziciju broj 2 Demokratskoj stranci, i pozicionirala se na treće mesto na izbornoj listi, pod nazivom **Dragan Marković Palma – Jedinствена Srbija (JS)**. Iako je JS u Vranju važila za „satelit“ SPS, nakon nesuglasica u okviru vladajuće koalicije, naročito između lokalnih lidera ove dve stranke Dejana Manića i Zorana Antića, Jedinствена Srbija se odlučuje na hrabar korak samostalnog izlaska na izbore. Da se radi o ozbiljnoj i dobro finansiranoj organizaciji, videlo se već po listi, koja je predata puna, sa svih 65 kandidata za odbornike. Sama kampanja je rađena po modusu operandi lokalnog SPS, sa jednim centralnim događajem, i upornim radom u kampanji „vrata do vrata“. Centralna konvencija JS⁵ odžana je 7. aprila, uz poznatu koreografiju sa trubačima i folklorom. Po ugledu na SNS, i JS je u kampanji u prvi plan isticala lik i delo lidera Dragana Markovića Palme, njegova postignuća u privlačenju stranih investicija i upravljanju Jagodinom, kao primerom „domaćinskog“ odnosa prema javnim resursima. Obećanje samog Palme na izbornoj konvenciji u Vranju bilo je da će, pored Geoxa, dovesti još jednog italijanskog investitora, dok su predizborna obećanja lokalnih predstavnika Jedinствene Srbije, uglavnom, išla u pravcu poboljšanja populacione politike grada: po 1000 evra bespovratnih sredstava za treće i četvrto dete, pomoć đacima, naročito za putne troškove i udžbenike, i sl. Kampanju JS u Vranju pratile su brojne kontroverze, koje su kulminirale na sam izborni dan. Naime, kampanja JS je očigledno bila veoma dobro finansirana, a optužbe i danas ostaju neprocesuirane, uz prigovor ostalih učesnika izbora, naročito dojučerašnjeg prvog partnera JS u vlasti u gradu, SPS, odakle su se čule optužbe da se kampanja finansira zloupotrebom sredstava stranih donatora (donacije u poljoprivredu juga Srbije, u vidu plastenika i sadnog materijala, deljene su u ime lokalnog odbora JS). Na sam dan izbora, uhapšena je visoka funkcionerka lokalnog odbora JS D. N., uz javno

⁵ http://www.okradio.rs/vesti/lokalne/js-palma-trubaci-i-vatromet_55278.html

objavljen audio snimak otvorene kupovine glasova⁶ po ceni od 1.500 dinara! Pa ipak, uz ponavljanje izbora na dva izborna mesta, JS je ostvarila zapaženi izborni rezultat, a proti njene funkcionerke se i dalje vodi sudski proces, a javno objavljeni audio snimak korupcije je od strane suda odbačen kao legalni dokaz u postupku.

Nekadašnji visoki lokalni funkcioneri DS su, sa izlaskom iz DS njenog nekadašnjeg predsednika Borisa Tadića, pred vanredne parlamentarne izbore 2014. godine, formirali gradski odbor SDS, i na aprilskim izborima učestovali su pod brojem 4, kao **Boris Tadić – Mi znamo bolje! SDS, LDP**. Na centralnom nivou je postignut sporazum i formirana predizborna koalicija Socijal demokratske stranke, Liberalno demokratske stranke i Lige socijaldemokrata Vojvodine, koja vranjskom odboru SDS nije puno značila, imajući u vidu da je gradski odbor LDP bio odavno raspušten (može se reći da ova stranka nije ni funkcionisala u samom gradu), a da LSV nikada nije ni imala svoj odbor na jugu centralne Srbije. Kampanja i ove liste se, očigledno, zasnivala na imenu lidera Borisa Tadića, u manjoj meri i na imenu Čedomira Jovanovića (čija popularnost nikada nije bila na zavidnom nivou na jugu Srbije), ali i na imenu lokalnog lidera ove koalicije Igora Andonova. Doktor stomatologije i nekadašnji zamenik gradonačelnika (tada ispred lokalnog DS), je u periodu pred izbore izgradio imidž velikog protivnika lokalne vlasti, pogotovu njene okosnice SPS, koju je kritikovao tokom skupštinskih zasedanja, što mu je omogućilo da privuče glasove birača nezadovoljnih dotadašnjom lokalnom vlašću, koji nisu skloni Srpskoj naprednoj stranci. I sama kampanja SDS je bila bazirana na kritici lokalne vlasti, uz skromno finansiranje, sa jednim centralim događajem⁷ na Trgu Staniše Stošića, takođe uz skromnu organizaciju, 16. aprila 2016. godine. No, i pored svega toga, kritika lokalne vlasti je ovoj koaliciji bila dovoljna da pređe

⁶ http://www.okradio.rs/vesti/lokalne/hapsenje-zbog-izborne-krade-audio_55700.html

⁷ http://www.okradio.rs/vesti/lokalne/boris-otpor-obmanjivanju-gradana_55483.html

cenzus, pridruži se koaliciji okupljenoj oko SNS, i dobije značajnu ulogu u gradskoj vlasti nakon aprilskih izbora.

Kampanja stožera gradske vlasti od 1989. godine (a šire posmatrano i od 1945. godine), je, očekivano bila najbolje finansirana, najupečatljivija i najbolje propraćena od strane većine lokalnih medija. Nakon neočekivanih problema sa prikupljanjem potpisa, lokalni SPS se našao na petom mestu na izbornom listiću, pod nazivom **Zajedno za Vranje – SPS – Ivica Dačić**. SPS je prethodne četiri godine bila dominantan činilac lokalne vlasti, do 2014. u koaliciji sa SNS i URS, a nakon rekonstrukcije, sa DS i grupom nezavisnih odbornika. Iako je SPS za sve to vreme bila i deo republičke vlasti, lokani SPS zbog toga nije uživao nikakve privilegije, naprotiv, česti su bili sukobi i zanemarivanje grada Vranja od strane Vlader RS (slučajevi kontaminiranja Vranjskog pozorišta tokom rekonstrukcije, neisplaćivanja pomoći i nadoknađivanja štete od velikih poplava 2014. godine, uskraćivanje dela nenamenskih transfera, i dr.). U takvoj situaciji, a i u situaciji ne tako dobrih odnosa između lokalnog i republičkog rukovodstva SPS, gradski odbor ove stranke se oslonio na sopstvene snage, ali i na brojne konekcije i resurse kojima su raspolagali svih prethodnih decenija. Za razliku od prethodnih kampanja, koje su se odvijale mahom van očiju javnosti, sa samo jednim centralnim događajem, kampanja za aprilske izbore SPS vođena je, u najvećem delu u javnosti, sa brojnim televizijskim emisijama (mahom na regionalnoj Radio-Televiziji Vranje, koja je podlegla novom Zakonu o medijima, formalno privatizovana, ali je ostala pod kontrolom SPS). Poruke u kampanji su, paradoksalno, bile uperene protiv republičkih vlasti (paradoks je u tome što je SPS jednovremeno i deo republičke vlasti), i na veličanje rezultata rada u prethodnom mandatu. Pred samu izbornu kampanju, SPS je ostao bez dugogodišnjih partnera na lokalnu, jer su SDPS i PUPS ušli u predizbornu koaliciju sa SNS, a JS je, kao što smo već pomenuli, samostalno nastupala na aprilskim izborima. Centralni događaj⁸ je,

⁸ http://www.okradio.rs/vesti/lokalne/vranje-zavrсна-konvencija-sps-a_55521.html

tradicionalno, održan u maloj sali Sportske hale, u koji je, očigledno, bilo prilično finansija uloženo (moderno ozvučenje, nastup Neše Galije, ...). SPS je, ciljano ili slučajno, tokom cele kampanje, kreirao atmosferu u kojoj se od birača očekivalo da se izjašnjavaju „za ili protiv“ dotadašnje lokalne vlasti, što je, s druge strane, značilo i izjašnjavanje birača „za ili protiv“ SNS.

Republička koalicija Dveri i Demokratske stranke Srbije, u Vranju je bila pojačana i grupom građana Snaga juga, pa se na šestom mestu glasačkog listića našla lista **Imaš izbor: Dveri-DSS-Snaga juga**. Grupa građana Snaga juga je formirana od strane dotadašnjeg Zamenika gradonačelnika Vranja Dragoljuba Stevanovića, i činile su je, uglavnom, visokoobrazovane osobe, sa ili bez političkog iskustva, koje su, najpre, pokušale da organizuju gradski odbor Levice Srbije (što nije uspelo, jer je centrala Levice Srbije strogo zabranila koaliciju sa Dverima, na svim nivoima). Nakon formiranja ovakve heterogene koalicije, izašli su sa konkretnim programom u 10 tačaka, koji se isključivo bavio lokalnim temama (formiranje fondova za lečenje bolesne dece i stipendiranje najboljih učenika, reforma lokalnih institucija, i sl.). Kampanja nije finansirana značajnijim sredstvima, iako je bila originalna:

Ipak, ova koalicija, uglavnom, mladih ljudi, nije naišla na značajniji prijem kod birača grada Vranja.

Pod brojem sedam na izbornoj listi našla se lista **dr Vojislav Šešelj – Srpska radikalna stranka**. Prepoznatljivo je i ovde koncentrisanje na lik i delo lidera, na čiji se porast popularnosti nakon „pobede nad Haškim tribunalom“ računalo i na lokalnu. Celokupan predizborni materijal se ticao „republičkih tema“ i parlamentarnih izbora, sa centralnom pozicijom lidera stranke. Međutim, ni rast popularnosti lidera stranke, nije mogao da doprinese značajnijem izbornom rezultatu i prelasku cenzusa SRS na vranjskim lokalnim izborima. U kampanju nije uloženo previše sredstava, stranka praktično nije imala program prilagođen lokalnom nivou vlasti i nije se pozicionirala niti kao poziciona niti kao opoziciona stranka dotadašnjoj lokalnoj vlasti. Pored toga, samo rukovodstvo SRS na gradskom nivou se, u značajnoj meri, promenilo, i čeonu poziciju gradskog odbora zauzeo je Goran Čvorović, profesor muzike iz Vranja, sa kojim, kao da većina tradicionalnog biračkog tela radikala, nije mogla da se identifikuje. Centralni događaj kampanje bio je tradicionalni miting⁹ (događaji koji su i proslavili Vojislava Šešelja 90ih godina prošlog veka) u centru grada, sa ne tako puno posetilaca, što je i bila najava za ne tako dobar izborni rezultat SRS u Vranju (značajno ispod republičkog proseka).

Veliko iznenađenje aprilskih izbora u Vranju bilo je učestvovanje grupe građana „Za naše Vranje“, pod brojem osam na izbornom listiću - **Za naše Vranje – Zelena stranka – Zelena straná**. Udruženje građana „Za naše Vranje“ se u par godina pre samih izbora, profilisalo u samom gradu, kao udruženje u kojem volontiraju mladi ljudi, i koje sprovodi razne humanitarne akcije (pomoć najugroženijima, podela novogodišnjih paketića, ekološke akcije, i sl.). Većina članova ovog udruženja bilo je protiv učestvovanja na izborima, međutim, u samom vrhu udruženja nalazili su se ljudi koji su se aktivno bavili politikom, uključujući i

⁹ http://www.okradio.rs/vesti/lokalne/seselj-u-vranju-vucic-je-statista-sve-se-vrti-oko-mene-_55144.html

samostalnog odbornika iz prethodnog saziva parlamenta Dušana Mihajlovića, koji će biti i nosilac liste. Sama lista bila je manjinska, na kontu Mađarske nacionalne manjine, i imala je minimalni broj od 22 kandidata za odbornike. Obzirom na prirodni prag od 2 %, ova lista je uspela da u gradskoj skupštini ima jednog odbornika. Kampanja je odrađena uz minimalna finansijska sredstva, i zasnivala se na ličnim poznanstvima samih članova udruženja, bez jasnog profilisanja programa i ideja, koje bi se ticale nadležnosti lokalne samouprave.

Poslednju, devetu, poziciju na izbornoj listi, u foto finišu, izborili su **Građani i građanke Srbije**, grupa građana, sa, takođe, manjinske liste Bunjevaca i Roma (iako na samoj listi nije bilo ni jednih ni drugih, no, to je već pitanje strože regulacije u okviru zakona koji regulišu izborni proces). Lista je imala minimalno potreban broj od 22 kandidata, a nosioc liste bila je Ivana Stošić, u samom gradu prepoznatljiva borkinja za ljudska i manjinska prava, dugogodišnji „prvoborac“ nevladinog sektora. Iako su se na listi našla imena uglednih građana Vranja (iz nevladinog sektora, lekara, profesora, ...), ova grupa građana nije ostvarila značajniji rezultat na aprilskim izborima. Kampanja je odrađena, praktično, bez finansijskih sredstava, program nije bilo do kraja profilisan i, praktično, nije ni bio promovisan, a samu kampanju su vodili kandidati za odbornike (kao što smo već pomenuli, mahom intelektualci) bez ljudi koji bi odradili terenski rad, kao što to u velikim strankama obično radi omladina: obilasci glasača, plakatiranje, administrativno-tehnički poslovi, i sl.

REZULTATI APRILSKIH IZBORA U VRANJU

Uz velike nepravilnosti (hapšenje funkcionerke JS) i ponavljanje izbora na dve izborne jedinice (selo Tesovište i O.Š. „Dositej Obradović“), početkom maja su završeni lokalni izbori za Skupštinu grada Vranja, uz ubedljivu pobedu Srpske napredne stranke. Od ukupno upisanih 71.352 birača, pravo glasa je iskoristilo 46.701, a ogromnu izlaznost od **65,45%** (očigledno potpomognutu „spajanjem“ parlamentarnih sa izobrima za

skupštine jedinica lokalne samouprave) nije moglo da ugrozi ni loše vreme.

R. br. na listiću	Naziv liste	Broj osvojenih glasova	% osvojenih glasova	Broj osvojenih mandata
1.	Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje	21.701	46,47	35
2.	Za budućnost Vranja – Demokratska stranka	2.747	5,88	4
3.	Dragan Marković Palma – Jedinствена Srbija (JS)	4.397	9,42	7
4.	Boris Tadić – Mi znamo bolje! SDS, LDP	2.343	5,02	3
5.	Zajedno za Vranje – SPS – Ivica Dačić	9.388	20,10	15
6.	Imaš izbor: Dveri-DSS-Snaga juga	1.566	3,33	0
7.	dr Vojislav Šešelj – Srpska radikalna stranka	1.739	3,72	0
8.	Za naše Vranje – Zelena stranka – Zelena straná	1.070	2,29	1
9.	Građani i građanke Srbije	493	1,06	0
	Ostalo (nevažeći listići)	1.257	2,71	
UKUPNO:		46.701	100,00	65

Tabela 2: Liste koje su učestvovalе na izborima za lokalnu skupštinu grada Vranja 24. aprila 2016. godine i njihovi rezultati

Dakle, izborni rezultati nisu predstavljali preveliko iznenađenje. Očigledna je direktna veza između izbornih rezultata i visine finansijskih sredstava uložениh u samu kampanju. Nakon izlaska iz lokalne vlasti Srpske napredne stranke, pred kraj 2013. godine, vršen je ogroman pritisak, kako od ove stranke, od tog trenutka opozicione u samom gradu, tako i od državnih organa, pod kontrolom ove stranke. Ti pritisci, i dvogodišnja kampanja u koju su uložena velika sredstva, konačno je dala rezultata, i SNS je i u gradu Vranju ostvarila rezultat na nivou republičkog proseka. Postali su stožer buduće vladajuće koalicije, i bez puno konkretnih obećanja (osim onih uopštenih da će raditi sve drugačije od prethodne vlasti), preuzeli su upravljanje i lokalnom samoupravom, javnim

preduzećima i ustanovama. U koaliciji su im se pridružila tri odbornika sa liste Boris Tadić – Mi znamo bolje! SDS, LDP, a nakon toga je Boris Tadić, koji je izdao naredbu da se SDS neće učestvovati u vlasti na lokalnom nivou sa SNS, raspustio gradski odbor SDS u Vranju, što članove njegove stranke nije pokolebalo u zadržavanju pozicije vlasti. Novu lokalnu vlast podržali su i odbornici JS, bez zvaničnog ulaska u vlast, i bez insistiranja na funkcijama. Jedini odbornik liste Za naše Vranje – Zelena stranka – Zelena straná, podržava vladajuću većinu u odlukama koje procenjuje kao validne, sa stanovišta njegove grupe građana, tako da vladajuću većinu čine stabilnih 45 ili 46 od 65 odbornika.

Socijalističku partiju Srbije smatraju najvećim gubitnikom izbora za Skupštinu grada Vranja, iako su, u poređenju sa prethodnim izborima (ako oduzmemo glasove SDPS, PUPS i JS) osvojili približno isti broj glasova. Međutim, prvi put nakon uvođenja višestranačja (a ako posmatramo i kontinuitet Saveza Komunista, prvi put nakon 1945. godine), SPS se u Vranju našao u opoziciji, što je u ovoj stranci doživljeno kao veliki udarac i ogroman neuspeh. Iako je, odmah nakon izbora, gradski odbor SPS, skoro jednoglasno, potvrdio poverenje rukovodstvu gradskog odbora, naročito Predsedniku GO SPS (sada već bivšem gradonačelniku) Zoranu Antiću, usledili su neizbežni sukobi i zaoštavanje odnosa rukovodstva GO i centrale SPS. Biće potreban izvestan period privikavanja ove stranke na opoziciono delovanje, nako 70ak godina vlasti.

IZBORI ZA SKUPŠTINU OPŠTINE BUJANOVAC 2016. GODINE

24. aprila 2016. godine, na birališta je izašlo i 42.288¹⁰ birača opštine Bujanovac. Najznačajnija specifičnost ove opštine svakako je etnička struktura stanovništva, koju čine Albanci (55%), Srbi (34%) i Romi (9%)¹¹. Kako je integracija Albanaca sa juga Srbije u društveno-politički život u našoj državi oduvek bio proces pun izazova i prepreka, to i uticaj spajanja parlamentarnih i izbora za skupštine jedinica lokalne samouprave u ovoj opštini nije u značajnoj meri izražen (osim, naravno, logičnog uticaja ove prakse na Srpske birače, koji su, u ovoj opštini, u manjini). Iako, naizgled, odupirajući se političkoj integraciji, Albanci iz Bujanovca i Preševa su uvek aktivno učestvovali na izborima za republički parlament i, koristeći zakonsku mogućnost prirodnog praga, uvek su imali predstavnike u Skupštini Republike Srbije. Albancima sa juga Srbije su, takođe, bitni i izbori za Savete nacionalnih manjina, na kojima aktivno učestvuju, i preko kojih ostvaruju svoja Ustavom i zakonima zagarantovana manjinska prava.

I na ranijim izborima, za Skupštinu opštine Bujanovac, Albanci su ostvarivali dominantan uticaj prilikom formiranja opštinskih vlasti, ali nikada nisu mogli da samostalno formiraju lokalnu vlast, tačnije, srpske liste su uvek saučestvovala u vladajućim koalicijama. Na izborima za skupštinu opštine Bujanovac, učestvovalo je 10 lista, od koji su četiri Srpske, jedna Romska i pet Albanskih, od kojih je četiri bilo „puno“ (sa svih 41 kandidata za odbornike Skupštine opštine Bujanovac).

¹⁰ http://bujanovac.rs/images/content/file/Sluzbeni%20glasnik%20br_%205-16.pdf

¹¹ Po popisu iz 2002. godine. Poznato je da Albanci sa juga Srbije ne priznaju rezultate Popisa iz 2011. godine, zbog njihovog bojkota popisa.

R. br. na listiću	Naziv liste	Broj kandidata za odbornike
1.	Demokratska partija – dr sc Nagip Arifi	41
2.	Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje!	41
3.	GG „dr Stojanča Arsić – Za bolji Bujanovac“ – Dr Stojanča Arsić	31
4.	PDD – DUA – Šaip Kamberi	41
5.	Pokret za demokratski progres – Jonuz Musliu	41
6.	SRPSKA LISTA – SPS, JS, SPO, Nenad Tasić – Tasa	31
7.	Ujedinjena Partija Roma	14
8.	Demokratska stranka – Nataša Kljajić	14
9.	Grupa građana za Bujanovac Sali Salih	14
10.	Republikanska stranka – Avdil Ramadani	27

Tabela 3: Liste koje su učestvovalе na izborima za lokalnu skupštinu opštine Bujanovac 24. aprila 2016. godine

Nakon raspisivanja izbora za Skupštinu opštine Bujanovac, usledili su pregovori svih stranaka i grupa građana koje u ovoj opštini okupljaju, mahom, Srbe. Međutim, dogovor nije uspeo, iz nekoliko razloga, koji se mogu svesti na to da je opštinski odbor Srpske napredne stranke smatrao da je ova politička stranka dominantna u samoj opštini (analogno njenoj snazi na republičkom nivou), te da bi objedinjena „srpska“ lista trebalo da nosi ime aktuelnog Premijera, lidera naprednjaka, što ostalim političarima nije bilo prihvatljivo. Tako su se malobrojni srpski birači opredeljivali za 4 liste, od kojih su tri prešle cenzus i osvojile ukupno 14 odborničkih mandata, grupa građana „dr Stojanča Arsić – Za bolji Bujanovac“ je postala i deo vladajuće koalicije.

Što se kampanje za lokalne izbore u Bujanovcu tiče, ona je mnogo manje zavisila od odnosa snaga na republičkom nivou, već se odvijala po nekim strogim, kruto postavljenim „pravilima“, koja više imaju veze sa tradicijom, religijom, rodbinskim vezama, i sl. nego sa političkim ili ideološkim opredeljenjima birača. Zbog toga su i kampanje bile

personalizovane u lokalnim liderima, njihovim ličnim konekcijama u lokalnoj zajednici, obzirom da su Nagip Arifi, Stojanča Arsić, Šaip Kamberi i Jonuz Musliu dugogodišnji, dobro poznati, političari. Promotivni materijal (bilbordi, plakate, flajeri) koji je korišćen, čini se da je korišćen reda radi, a da se prava kampanja odvijala daleko od očiju javnosti, tzv. kampanja od usta do usta, i ličnim ubeđivanjem svakog birača. Dotadašnji Predsednik opštine Bujanovac, dr Nagip Arifi je nastupao sa pozicije vlasti, ali je pobeđu na izborima odnela PDD-DUA Šaipa Kamberija.

Izborni rezultati su doneli promenu vladajuće koalicije u Bujanovcu, a od upisanih 42.228 birača, svoju građansku dužnost obavilo je njih 21.291, i, ako izuzmemo nevažećih 507 listića, rezultati su bili sledeći:

R. br. na listiću	Naziv liste	Broj osvojenih glasova	% osvojenih glasova	Broj osvojenih mandata
1.	Demokratska partija – dr sc Nagip Arifi	4.656	21,89	10
2.	Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje!	3.483	16,36	7
3.	GG „dr Stojanča Arsić – Za bolji Bujanovac“ – Dr Stojanča Arsić	2.420	11,37	5
4.	PDD – DUA – Šaip Kamberi	6.013	28,24	12
5.	Pokret za demokratski progres – Jonuz Musliu	2.075	9,75	4
6.	SRPSKA LISTA – SPS, JS, SPO, Nenad Tasić – Tasa	1.121	5,26	2
7.	Ujedinjena Partija Roma	659	3,09	1
8.	Demokratska stranka – Nataša Kljajić	184	0,86	0
9.	Grupa građana za Bujanovac Sali Salih	32	0,15	0
10.	Republikanska stranka – Avdil Ramadani	141	0,66	0
	Ostalo (nevažeći listići)	507	2,38	
UKUPNO:		21.291	100,00	41

Tabela 4: Liste koje su učestvovala na izborima za lokalnu skupštinu opštine Bujanovac 24. aprila 2016. godine, i njihovi rezultati

Iako se, i pre a i nakon samih izbora, uveliko govorilo o izvesnoj koaliciji pobednika izbora PDD-DUA Šaip Kamberija i Srpske napredne stranke, za bujanovačke naprednjake bilo je neprihvatljivo uključivanje u koaliciju i PDP Jonuza Muslija, na šta je insistirao Kamberi. Zbog toga je formirana nova vladajuća većina, koju čine: PDD-DUA Šaip Kamberija, GG „dr Stojanča Arsić – Za bolji Bujanovac, PDP Jonuza Muslija, SRPSKA LISTA (SPS, JS, SPO) i Ujedinjena Partija Roma. Za Predsednika opštine Bujanovac izabran je Šaip Kamberi, njegov zamenik je Stojanča Arsić, dok je Predsednik Skupštine opštine Bujanovac Jonuz Musiliju. Novo Opštinsko veće Bujanovca će imati 11 člana, od kojih je 6 albanske, 4 srpske i jedna romske nacionalnosti.

Pitanje funkcionisanja ovakve lokalne vlasti u Bujanovcu, čija se legalnosti i legitimnost ne mogu osporiti, će se postavljati sve dok ovakva vladajuća koalicija bude trajala, obzirom da će uvek imati jaku opoziciju u vidu bivšeg Predsednika opštine i njegove Demokratske partije, i Srpske napredne stranke, što će predstavljati dodatni problem u funkcionisanju komunikacije između ove multietničke opštine i republičkih institucija.

Koalicija za transparentnost juga Srbije će nastaviti da prati rad novih gradskih i opštinskih vlasti, ostvarivanje malobrojnih konkretnih obećanja, poštovanje principa transparentnosti u radu i da i dalje radi na tome da što veću ulogu i uticaj na donošenje odluka lokalnih vlasti imaju sami građani.